

Meridiana

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA • TRIBUNA DEL FRONT INTEL·LECTUAL ANTIFEIXISTA

Any I. - Núm. 49

Barcelona, 17 de desembre del 1938

Preu: 50 cèntims

UNA NOVA POTENCIA INDUSTRIAL A L'EXTREM ORIENT

L'INDIA ANGLESA

Els reportatges cinematogràfics són una gran cosa com a element educatiu modern, però pateixen encara, la majoria de les vegades, de presentar solament un aspecte de l'assumpte que tracten.

L'altre dia, en un cinema de reportatges de Barcelona presenciava la projecció d'un film sobre l'Índia Anglesa. Aquest film presentava una Índia pobra, plena de mendicants, de gent bruta banyant-se al Ganges, de fanàtics que es torturaven d'una manera estúpida i inversemblant, una Índia plena de misèries i de xacres.

Eren unes curiositats anecdòtiques que no afavorien per res el país dels rajahs.

Un veí meu de butaca feia comentaris amb la seva parella.

—Quin país més brut i més endarrerit! Això a Europa no passaria. Aquestes tortures no poden existir més que en un país de salvatges.

Aquest comentari em féu recordar una conversa molt interessant que, ja fa alguns anys, vaig tenir amb un jove indi estudiant d'Oxford.

La coincidència de trobar al menjador d'un vaixell, que feia la travessia del Canal de la Mànega per Newhaven-Dieppe, un estudiant indi em permeté d'assabentar-me de moltes coses importants, que m'eren gairebé desconegudes, d'aquell llunyà país.

Jo havia pres aquell itinerari per comoditat horària. El tren sortia de Victoria Station més tard que el de Dover, i, a mi, no m'ha fet mai cap gràcia el matinejar. Ell l'havia pres perquè a Dieppe l'express de París enganxava uns vagons "Pullman" organitzats per la Companyia Peninsular-Oriental, que travessaven Europa per a arribar a l'Índia amb un mínim de temps.

El meu company de viatge era un indi de casta elevada. Els milions del seu pare li havien permès d'anar a estudiar carrera a Oxford. Però, tot i la seva formació netament britànica, continuava, com la majoria dels individus de les diverses races que poblen la península indostànica, essent un indi cent per cent.

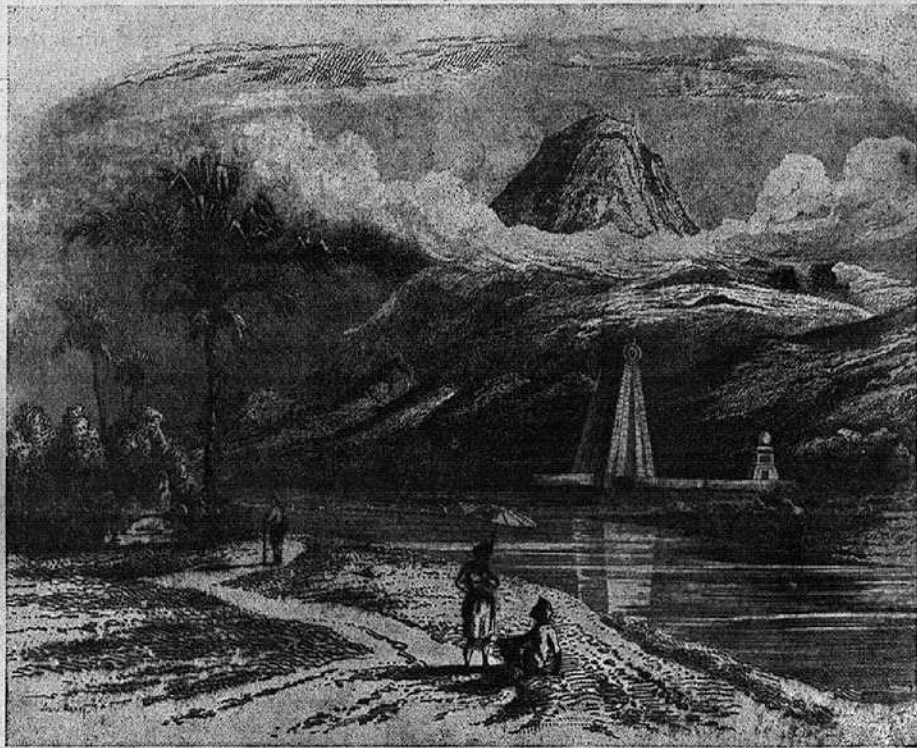
"En el món es té un concepte erroni del que l'Índia és realment —em deia el meu company de viatge.— Per a molts és el país de les epidèmies tradicionals; no coneixen altra cosa que quatre tòpics

escampats als vents i creguts per la majoria de la gent.

No puc negar que al meu país es donessin casos de pesta, còlera i altres misèries per l'estil. Aquests flagells, propis d'Orient, entren a casa nostra per raó de veïnatge. Amb tot, la higiene oficial ha reduït molt tots aquests casos, i pot dir-se que avui són pocs. En canvi, ningú no parla de l'Índia pròspera i avançada, del que podríem dir l'Índia moderna que treballa tal com treballa Eu-

catorze eren exportades per la seva utilització a l'exterior. L'exportació del cotó, per exemple, passava de tres milions de bales per any. Avui, però, és altra cosa. La guerra imposà la utilització de les primeres matèries que abans exportàvem, i així fou com a l'Índia es crearen noves indústries que mai no les havíem somniat.

Ens ha ajudat molt a la nostra prosperitat la xarxa ferroviària existent, que ha permès un moviment de viat-

Una visió de l'Índia tradicional (D'un gravat antic)

ropa; l'Índia que exporta a la resta de l'Extrem Orient el sobrant del seu mercat interior.

De la Gran Guerra ençà, tot l'Orient ha donat un tomb com no en teniu idea. El meu país, endarrerit com estava en començar el conflicte, és avui una gran potència industrial.

Nosaltres produïm moltes primeres matèries que es cotitzen a alts preus al mercat internacional, entre elles el te, el cotó, el cautxú, el petroli, el carbó i el mineral de ferro.

Totes aquestes matèries abans de l'any

gers de més de 700 milions per any, a més el de mercaderies que és importantíssim. Al mateix temps s'ha valoritzat el treball agrícola, del qual viu un setenta per cent de la població.

Les noves indústries, tant de teixits com siderúrgiques, varen absorbir l'excés de braços que es va notar arreu del món. Darrerament, la Societat Siderúrgica Inders Tata donava feina a 25.000 obrers.

Els Alts Forns i les grans productores d'energia elèctrica estan a l'altura de les d'Europa i Amèrica i donen força per a alimentar les grans empreses del país. L'Índia ha passat, d'un país exclusivament importador d'articles manufacturats, a ésser un país on l'exportació comença a ésser important.

L'esperit de progrés, de benestar i de cultura ha fet carrera entre nosaltres. L'Índia d'avui és molt lluny de l'Índia de cinquanta anys enrera. Els estudiants que coneixem Europa o Amèrica no ens avenim amb aquelles tradicions que barren el pas a la civilització moderna. Però volem conservar totes aquelles que siguin compatibles amb els corrents de les noves concepcions.

Molts dels nostres pares anaren a Anglaterra a estudiar lleis. En sortiren alguns advocats eminents. Avui, molts de nosaltres tenim altres aspiracions: preferim la Química i l'Enginyeria.

Les nostres grans empreses industrials ens han llevat del jou estranger en algunes branques del comerç, però espero que amb un curt espai de temps l'Índia serà l'admiració del món per la seva potència industrial."

D'aquella conversa amb el company de viatge no han passat gaires anys. Deu, potser. Però les esperances es van convertint en realitats. El país que fou el bressol de Buda, que produïa poemes com Rabindranath Tagore, homes del temps perseverant de Gandhi, aquests miracles moderns no ens estranyen, i el principal propulsor d'aquests miracles és la Gran Bretanya. La City sap perfectament que aquest progrés no significa una competició enemiga, ans al contrari, una aliada i una nova font de riquesa.

S. H. MUGGLETON

EXTERMINAR NO ES VENCER

Vint-i-vuit mesos de guerra són prou mesos de guerra perquè tots plegats comencem a conèixer-nos, perquè tots plegats hàgim après de saber ben bé per què lluitem, a cada banda, i fins on aguantarem i fins on podem arribar. I sobretot perquè tots plegats hàgim tingut temps d'adonar-nos "de la manera" que els uns i els altres fem aquesta guerra terrible. En un moment culminant de la lluita, no és la inèrcia d'una raixa furiosa el que pot dur-nos una solució, sinó més aviat el treure profit de la llarga experiència. Però ens temem que aquesta actitud no pot ésser compresa per aquells qui davant mateix dels seus ulls tenen una bona estranya que els priva de veure la realitat actual, obligats a mirar a través d'uns ulls que no són els seus, sota l'amenaga d'uns aliats més forts que ells que els han llançat a un pendent que no té aturador. Els nostres homes de govern, els representants de la República han insistit prou clarament i amb prou insistència en la mateixa invocació: "Deixeu els espanyols tots sols i la guerra serà aviat acabada."

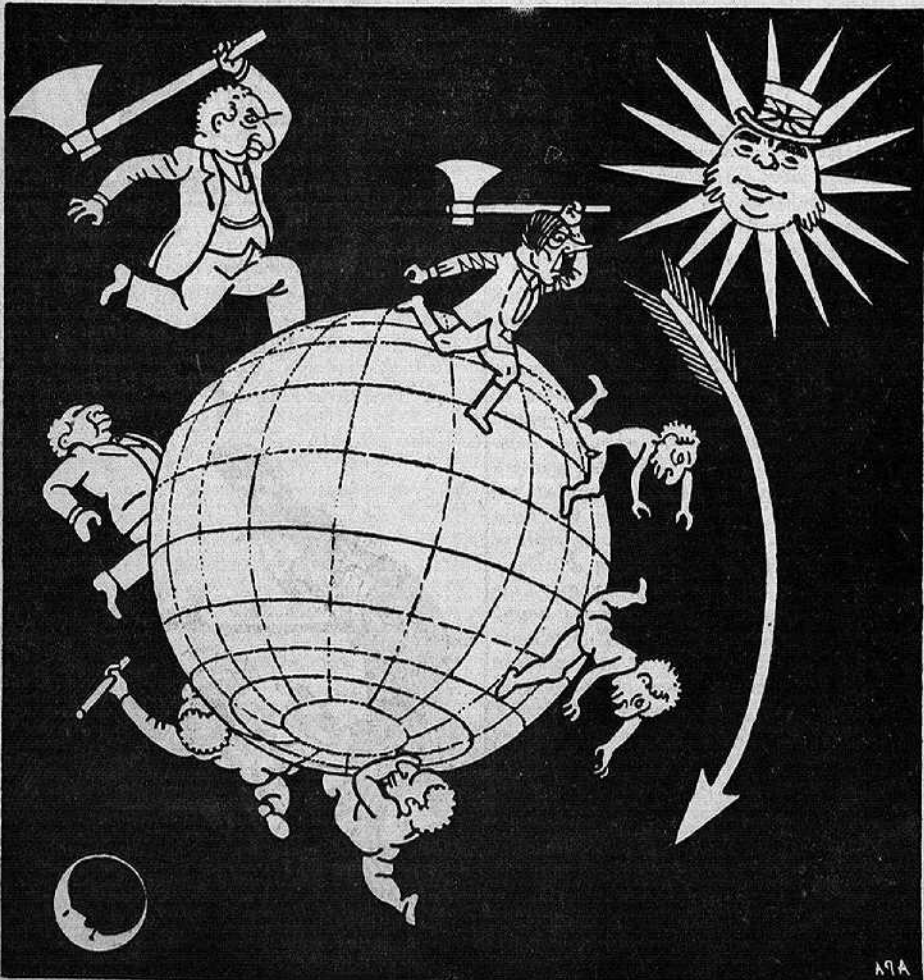
Aquesta veritat, aquesta veritat que fa tanta por als botxins de l'Espanya envaïda, és la veritat que, si poguessin opinar, trobarien justa els espanyols i els catalans que no es troben amb nosaltres. Espanyols amb espanyols, catalans amb catalans, cara a cara, aviat resolldriem tots els nostres problemes, creats en un moment provocat per enemics comuns, que cobejaven la nostra terra, la nostra riquesa, el nostre futur. La realitat de la lluita actual fa, però, que siguin inútils constatacions com la que acabem de fer. El crit d'"Espanya per als espanyols", clau de volta de tota la nostra actuació política, és ofegat ran de trinxeres, a les ribes dels rius, a les carenes de les muntanyes. I contra ell, obusos alemanys, bombes italianes, explosions de metralla estrangera, intenten eixordar-nos. Les divisions italianes no poden avançar, l'aviació estrangera no aconsegueix fer presa de ciutats i capitals nostres, l'artilleria hitleriana no es mou de lloc: només un estrèpit apocalíptic eixorda el cel, els rius i el mar; això és tot. Això és l'hora present. Com aquell qui a grans crits fa callar l'altre i creu que l'ha vençut, per que així que para aleshores s'adona que no ha aconseguit convèncer-lo ni anular-lo. Sinó que fer grans crits no produeix altre dany que un ataballament del timpà. I la gran escampada de metralla, de bombes i esclats de morter produeix un dany més gran, irreparable, criminal. La guerra que ens fan els invasors estrangers, una guerra d'impotència, però destructora, hauria de fer meditar els espanyols de l'anomenada "altra banda", i hauria d'encomanar-los un profund avergonyiment. Ni als fronts ni a la rera-guarda, aquesta guerra que ens fan no podrà acabar la lluita. Totes les guerres es fan amb el propòsit d'arribar a un moment de poder acabar la guerra. I bé: tal com estan les coses i amb els procediments de què els espanyols facciosos se serveixen, aquesta guerra no seran pas ells qui aconsegueixin

acabar-la, ni ells ni els seus aliats. Eternament podrien seguir vomitant metralla, bombes i projectils; però si al darrera no hi ha tot un poble disposat a lluitar amb nosaltres, no tindran manera d'acabar-ho. I és que el poble que hauria de voler lluitar amb nosaltres, en realitat no existeix. Darrera la cortina de foc que els han presat els exèrcits estrangers, no hi ha sinó el haf de la dinamita i una mica de fum. No hi ha sang ni hi ha braços capaços d'empunyar una arma per voler clavar-la al cor dels seus germans, davant dels quals, una vegada cara a cara, sols, no sabrien, no voldrien, no podrien lluitar.

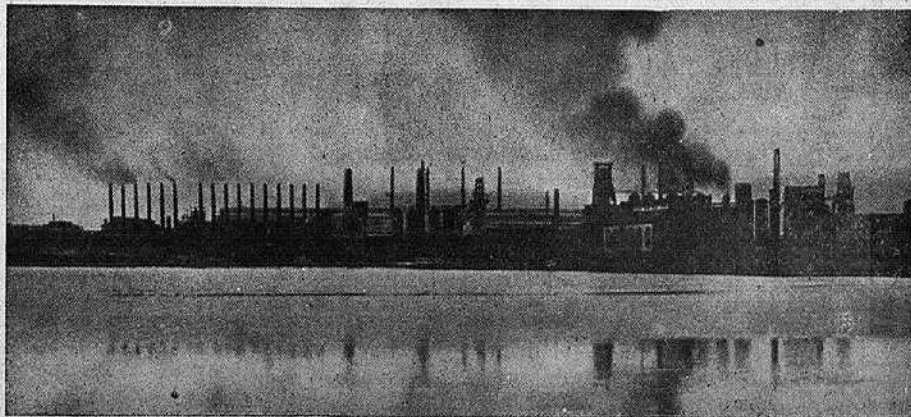
Es com passa aquests dies a la rera-guarda, com ha passat aquests últims dies a Barcelona: la nostra ciutat estimada, que ha viscut i viu hores d'emoció tan forta com si fos posada al mateix front; davant, millor dit, dessorat els atacs de l'aviació del crim, no té en cap moment la sensació de trobar-se enmig d'una batalla. No sent l'emoció d'una lluita que la trasbalsi. Sap, sabem perfectament que l'aviació que ens visita cada dia no és pas una avançada d'un exèrcit enemic, sinó que no és altra cosa que un esbart a sou de facinerosos que no compten amb res més sinó amb aquesta arma d'oprobri. Sabem perfectament que quan aquests facinerosos han intentat donar la cara i exposar-se, ha ocorregut el que ocorregué a l'Alcàrria. I que, parapeitats darrera llur covardia, "s'entretenen" (valgui la paraula) fent acrobàcies ignominioses damunt els nostres caps, escopint de molt amunt, de por que llur pròpia escopinada reboti i els rebenti. Els darrers bombardeigs, uns de tants entre els centenar que ja havem sofert i possiblement dels que sofrirem, que ho sàpiguen els espanyols de "l'altra banda" i que ho sàpiga tot el món, hauran aconseguit i podran aconseguir de destruir més cases, de trinxar més gent, de canviar la fesomia física de la capital de Catalunya, però mentre a Barcelona hi hagi un català amb vida estem segurs que els aviadors estrangers no gosaran baixar i, de peus a terra, lluitar d'home a home. Mentre a Catalunya quedin patriotes, podran anar caient bombes i bombes i bombes; podran abocar-nos al damunt tones de projectils incendiàris; podran assajar damunt nostre les seves darreres filigranes d'explosius: que Catalunya no se sentirà vençuda! Per vèncer-nos cal que els qui vénen per l'aire baixin. I una vegada a baix, sempre i en qualsevol moment ens ho farem. Que no esperi ningú, ni els estrangers ni els espanyols ara enemics, que mentre les ales negres ens espiïn, des de baix estant aixecarem cap mocador blanc enlaire.

Que cadascú reflexioni, en aquests parèntesis interior que tot sovint trobem acollidors, on som després de tants mesos de lluita. I davant per davant les dues maneres de fer la guerra, que els veritables catalans, que els veritables espanyols sàpiguen aprofitar l'experiència.

Francesc TRABAL

ELS JUEUS, per Apa
Roda el món i torna al Reich

Vista general de la instal·lació moderna d'uns Alts Forns a Jamshedpoor

Ombres d'Europa

El fabricant d'ensomnis

Nit. Nit.

Damunt les aigües mortes del port descansen el seu cansament de totes les mars els enormes ventres d'acer dels grans transatlàntics. Un veler bœmi dorm en un recó, gronxant els seus somnis amb el record de la Creu del Sud.

* * *

Barri xinès.

Carrers estrets, sense voreres, amb ondulacions de serp i olor a permanganat. Amb fum de cigarretes angleses i ros color d'aire oxigenat als cabells. Amb les seves illes de fondes econòmiques i baf d'oli cremat en una pagoda de Xangai o de Canton.

Centre nerviós en el tràfic adalerat dels buscadors del plaer.

Rebotiga de les grans ciutats portuàries on van a despulgar-se els cosos i les ànimes.

* * *

Quan es parla de fumaders, recordem Xang, entre colls emmixonats i piles de camises relluents.

Xang ens parlà de la tècnica del vici, una nit, a Lima, la bella ciutat dels virreis i tres vegades coronada vila.

Mai no havíem tingut un altre amic xinès, fins que aparegué Wong Lan a la crònica policíaca d'Europa.

Des de llavors havíem tractat endebades de localitzar-lo a la ciutat de la nit, sota les recoves, als tuguris, a les cases de raval, d'escalles pudents, amagades entre parets fosques.

Wong Lan, el creador de mons fantàstics, no apareixia, però, per enlloc. I nosaltres ja coneixíem la literatura de Jean Cocteau, pressentint la violència dels somnis blaus i de les figures retallades en els somnis.

L'altre dia, però, Wong Lan fou detingut. La policia escallà els cinc pisos de la casa i arribà fins a les golfes, on tenia instal·lat el seu fumader. Avançà ajupint-se un xic per evitar de refregar-se amb la roba estesa que penjava de les cordes, i entrà, finalment, al tuguri del nostre desconegut amic.

Allí trobà Leong-Hona, en primer lloc, que havia treballat als arrossers entre l'aigua daurada d'Orient, i recordava una nena de rostre semblant al de la Lluna, la qual, segurament, es deia Flor de Lotus.

Hi havia també Sua Lona, el del safaireg marítim; Antoni Lang, cambrer d'un vaixell americà; Ak Chaw i Kan Chaw, importadors de sedes. El francès René Bouteau, ex-oficial de la Legió Estrangera, tancava la roda del somni perfumat.

Els agents digueren que hom havia denunciat amb insistència el traficant. Però Wong Lan, que és fatalista, murmurà tan sols, sense moure els seus ulls obliquats i mig tancats:

— Havia de passar!

Baixaren les escales dels cinc pisos silenciosament. Fora, el barri inquietant desenvolupava la seva vida entre mentides d'amors llogats i oferiments insistents de requincalla del plaer.

* * *

L'opi inundà Europa després del mil nou-cents catorze.

Quan els homes sense cares es deturaven dramàticament davant les vidrieres de les sabateries, quan els esguerrats movien en tràgics moviments el buit on havien tingut els braços, les dones nascudes de la riallada trista, entraven a les cantines dels barris baixos, tristos refugis de la tristesa europea d'aquell temps.

A les rebotigues, homes grocs immòbils, preparaven les llargues pipes nacrades i tancaven el cercle enigmàtic del somni.

L'opi estava de moda.

A la gran carnisseria s'havien liquidat, es cregué que s'havien liquidat, tots els vincles amb el passat, tots els compromisos amb la vida.

Tants milions d'homes foren sacrificats en homenatge a tants milions d'interessos, que la vida no tingué més importància que el somni del tòxic de meravella i de màgia.

Començava l'agonia d'una civilització.

I els intel·lectuals s'estiraven amb la despreocupació elegant dels sofismes epicuris.

Llavors l'opi desbordà les rebotigues misterioses dels barris baixos inquietants, i penetrà als cenacles i els llibres. I l'opi fou poema, novella, comèdia, conte frivolt...

Però, en realitat, l'opi era el drama i la desesperació.

* * *

Wong Lan, arrestat per la policia, era ja un vell conegut. Havia estat processat diverses vegades, però se'l traslladava ràpidament amb les seves pipes nacrades, amb les seves tarimes i el seu llum d'oli, d'una banda a l'altra. I tenia sempre els seus vells clients silenciosos. Ells saben aguantar llarga estona el fum dins l'estómac, respirant sense llançar una sola anella de fum, fins haver assaborit el gust d'àcid del verí. Dormen amb el cos untat de sensacions flonges i dolces com la mantega amb sucre.

I aquests vells i silenciosos clients de Wong Lan són incapaces d'haver-lo denunciat. En realitat, la portera de la casa sospita alguna cosa que la seva curiositat femenina no podia satisfer, i ho comunicà a la policia:

— A les golfes hi ha uns xinesos que es tanquen a la nit i s'amaguen darrera unes cortines de cretona, després d'haver arribat un a un, silenciosament, com a ombres.

I la policia europea, sabedora dels mètodes i procediments orientals, anà a la recerca de Wong Lan, el personatge llefiscós, que fixa sempre el seu somriure groc i negre en el seu rostre obert en interrogant. ¿Pensarà que tan sols Xang Kai Chek pot salvar Xina de l'opi?

* * *

Enmig del vertigen del món, convertit en una immensa drassana, els adolescents es barregen amb els homes vells i amb els homes madurs en els recons del ritus màgic del somni.

Vénen, per una banda, la desesperació, i per l'altra, la desesperada esperança a redossar-se sota els passadissos del castell de fum blau.

* * *

Arribarà l'hora del despertar violent en la mort, i llavors Wong Lan tindrà una història terrible de fabricant d'il·lusions que viuen, de realitzador d'imatges, d'inventor de fantasmes, de follets i d'àngels.

Wong Lan, un de tants herois ignorats, èmul de la naturalesa, creador de mons fantàstics, convertit avui en ombra!

* * *

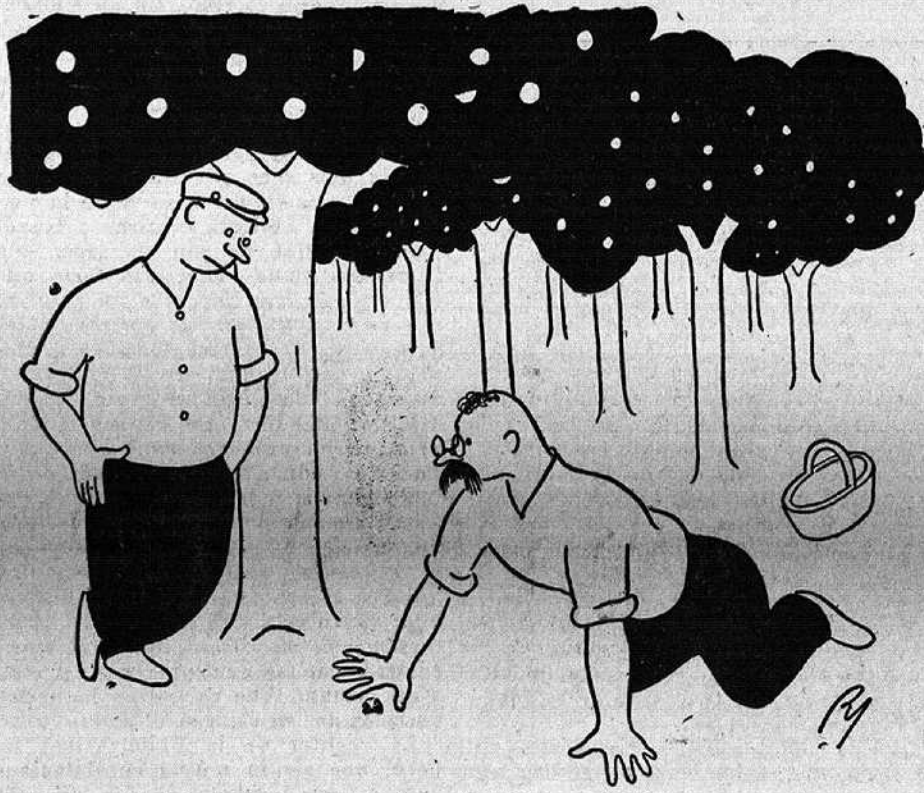
A les golfes que dialoguen amb la nit sota l'esclat enigmàtic de la volta celeste, mentre als seus peus es passeja la "mala vida", han quedat buides les tarimes contra les parets, com un cambrot de tercera classe al final del viatge.

La policia s'ha emportat les llargues i perfumades pipes nacrades i el llumener de coure gravat amb signes indecifrables, de la boca de drac del qual, com autèntica llengua de foc, apuntava l'ondulant flama blava que encenia els somnis.

* * *

Però els qui encara estan mancats de consciència i de claredat mental per a enfrontar-se amb aquest món terrible i amb aquesta època en què s'han deslligat totes les forces en lluita: els qui encara cerquen la solució mesquina de llur propi problema personal, sense comprendre des d'on creix, prosseguiran buscant el recó de Wong Lan, el nou tuguri de la felicitat, inaugurat, segurament, en finalitzar aquesta nova condemna inexorable.

Domènec S. MAGLIONE

MANIOBRES, per Riera
— Que feu manobres, vos, també?
— No: jo busco bolets.

FINESTRAL DE LA GUERRA

EL XAVA DELS TANCs

La lluna s'ha enredat entre els filferros de la xarxa metàl·lica que resguarda els avançadets. — Els estels titllen enllà de l'espai i tenen un reflex en les baionetes calades. — La terra s'ha esfondrat en zig-zag, seccionant l'oliverar i el camp de tiges mortes. — Natura desolada amb un eco aguditzat d'esclats de projectils. — En la pregonesa de la trinxera s'hi viu i s'hi mor. — La tragèdia, però, no hi detura la passa. — Si hi planés constantment, l'home no podria suportar-la. — Els fusells es desmaiarien en la mà incerta i els ulls desorbitats deixarien les conques rebels. — La mort dibuixa una ganyota que l'heroisme, d'un gest simplíssim, la fa escapar. — El cant i el gemec van de bracet. — La rialla degota per les espitlleres com el repiqueig de les metralladores. — El plor no existeix. — Poden sangrar els palmells de les mans i les comisures dels llavis, però les llàgrimes no mullen els pòmuls bruns i roents d'entusiasme. — Si algú defallís, els més amics el clivellarien a trets, incapaces de suportar la seva feblesa. — La covardia és el parany de la traïció. — Per això ha desertat dels camps de batalla. — Les xavolses subterrànies són habitudes de valents anònims que s'estasen davant les proeses d'altri. —

* * *

Entre nosaltres hi ha hagut un heroi de bona pasta. — Avui mateix l'he revist i l'he abraçat. — És, a l'ensens que xaval, home madur. — Va començar la campanya abans de complir els quinze i avui tindrà, complets, els disset anys. — Així que ha pogut posar els peus a terra ha guanyat l'ampit de la finestra de l'hospital per apretar les nostres mans febrotes. — Tot ho fa així: quan vol una cosa la pren. — Demà retornarà al seu lloc i dirà a l'infermera — sincerament — que el desig ha estat més gran que la voluntat. — I somriurà com un infant a qui perdonen una entremaliadura! — Encara té ferides de carn viva. — Ja porta una bona tongada lluny de nosaltres. — Li va esclatar una bomba d'aviació entre cames i té tot el cos esgarrapat de metralla. — Del peu dret en té tots els dits seccionats i de la cama en porta un esquing d'os a la butxaca. — I, malgrat la seva inutilitat, ningú no el farà desdir de retornar quan els facultatius el deixin lliure. —

És un tirador excel·lent. — Quan operàvem per terres aragoneses — ell és d'allà i va passar-se en els primers dies de lluita, que per cert li valgué perdre pares i germana, afusellats pel feix — feia la vida impossible al seu germà gran, presoner i obligat a lluitar a les files contràries. — Ambdues posicions eren properes i així que el divisava ja l'encalçava a trets que rebotien a frec de la seva roba. — Recordo perfectament, que així que tingué ocasió de passar-se, li etzibà una plantafada com a premi al seu bon ull i de revenja a les proves a què l'havia sotmès. —

En una ocasió, en envair un poble reconquerit, es feren presoners, que el Comandant conduïa a la Caserna General, per a ésser interrogats. — El camí era estret i anaven en renglera d'un. — Fet l'avang, les nostres forces consolidaven les noves posicions i la calma era absoluta. — De sobte sonà un tret, un de sol, i cinc dels conduïts es desplomaven a la llinda del camí, sense prorrumpre un crit, com fulcrons per un llamp. — Així que tombà el cap el Comandant, sorprenéu el xaval amb un genoll a terra i recalcat en el fusell mentre somreia plàcidament. — Fou amonestat. — I en preguntar-li els motius de la seva actitud, contestà: — "M'havien dit que una bala en traspassava quinze i he volgut cerciorar-me'n. — Però malauradament, el resultat ha estat dividit per tres. — La meua munició deu ésser de càrrega antiga i la pólvora s'haurà passat. — D'avui endavant l'escolliré millor i així aprofitaré la punteria." — Més tard, per ordre superior, s'afusellaven els restants. — El xaval sabia quina classe d'elements eren aquells i no va voler desaprofitar l'ocasió de saldar un deute pendent amb els seus familiars volguts. —

Abans de caure occit — era en les glorioloses resistències de Lleuant — va ésser l'admiració de Comandaments i tropa. — Sol, completament sol, inutilitzà sis tanquetes italianes. — Així que apareixien els monstres d'acer per rompre les línies pròpies, ell, temerari, saltava la trinxera com un esquiol i s'esmunyia per les lleus sinuositats del terreny com un serpent que vol sorprendre la presa. — Al cinyell oscil·laven les bombes de mà. — Entre nosaltres defallia l'alè. — L'expectació ens immobilitzava. — Vingué la primera topada entre l'home i la màquina. — Entre la pols del combat, solament ens fou possible distingir com el xaval s'alçava al costat mateix de la tanqueta, com s'obria la porta i ell accionava amb el braç dret seguit d'una detonació reclosa en una carcassa d'acer. — S'havia valgut de l'engany en persuadir els seus ocupants, que l'havien enviat a portar-los munició. — Reetxi admirablement i ocupà el lloc que havia deixat vacant el seu gest admirable. — Ben prompte veiérem canviar de direcció la màquina i com la metralladora batia les posicions enemigues. — Presenciàvem ben palesament el desconcert entre les altres tanquetes, que maniobraven a la deriva. — Mentre nosaltres ens llançàvem a l'assalt, ell descendí, i amb el mateix frenesi que inicià la gesta; inutilitzà, amb les bombes de mà, les tanquetes restants. — Com a penyor, s'endugué una de les metralladores a coll. —

* * *

Tots l'hem tingut als braços i l'hi hem amoixat la cara borrisolada de pel moixi. — En deixar-nos ha fet una altra rebequeria de les seves. — L'hi havíem aconseguit passatge en un autocar de línia per al seu millor trasllat a l'hospital i l'hi refusat categòricament, preferint anar de control en control, fins al seu destí. —

Llorenç COSTA

Front d'Extremadura, novembre.

Reivindicacions Colonials

Voldríem fer una lleugera referència a les nostres cròniques del 10 i 17 de juny darrer, en les quals preveïem l'agitació actual a Alemanya i Itàlia sobre el que ells anomenen revisió de colònies i mandats. D'aquelles cròniques, sis mesos després, només hauríem de rectificar la nostra apreciació que Txecoslovàquia no es resignaria a fer el paper de víctima. Els esdeveniments d'aquesta època turbulenta han confirmat totes les nostres previsions, àdhuc aquella que als francesos no somniaven respecte les pretensions d'Itàlia concentrades, malgrat totes les apariències, al Nord d'Àfrica i en especial a la Tunísia.

El ministre de Defensa de la Unió Sud-africana, Mr. Pirow, ha fet la seva tournée per Europa i ningú no sap ben bé el resultat del seu sondeig. Sembla, però, que el propòsit del Govern de la Unió ha estat el d'anticipar-se a tot intent de retrocessió a Alemanya de l'Àfrica occidental. En aquest punt sembla haver-hi unanimitat absoluta en el domini Sud-africà. Per altra part, des de la catàstrofe de Munic, s'ha aixecat a Tanganyika un clam vigorós contra tot intent de tornar aquella colònia a Alemanya. Gran Bretanya, que territorialment va liquidar els beneficis de la guerra del 1914-1918 amb un actiu esplèndid, matineja tant com pot per a donar a entendre que la satisfacció de les pretensions totalitàries s'ha de cercar en altres indrets que no siguin el seu imperi. I un dia es parla de Portugal, i un altre dia de Bèlgica; però si aquestes potències perillen que algun nou Munic les agafi de sorpresa, en canvi, les pretensions d'Itàlia semblen de realització més pròxima i semblen bastant més definides, i sembla, a més, que es dirigeixen particularment contra França.

Malgrat això, hom diria que en les latituds londo-parisenques preocupen més les pretensions alemanyes que les italianes. S'ha arribat a parlar de la recessió del Togo i el Camerun. I hom ja veu el port de Douala convertit en base de submarins, i la seguretat de Dakar compromesa, i la ruta marítima del Cap de Bona Esperança seriosament amenaçada. Si els alemanys tornessin a posseir el Camerun, serien a menys de 200 quilòmetres de Tchad, i considerant que Itàlia, a la Tripolitània, es troba a 1.000 quilòmetres de Tchad, fóra un joc senzillíssim estirar una mica els dos caps i realitzar el somni del transafricà i prolongar l'eix Berlín-Roma fins a Douala.

El Tchad ha estat fins avui respectat pels colonitzadors del Sahara pel fet de considerar-lo el nus de les comunicacions interiors africanes i el punt de convergència de les relacions occidentals amb el Sudan egipci i el Sudan occidental. Comercialment i militarment, la pèrdua del Tchad en mans italo-germàniques fóra un cop mortal per a la colonització francesa i dividiria el seu imperi africà en dos fragments completament desarticulats. Si França té alguna idea del desenvolupament orgànic del seu immens imperi africà, no pot pensar a clavar un tascó al cor mateix dels seus dominis i deixar saltar estrelles tan valuoses i de

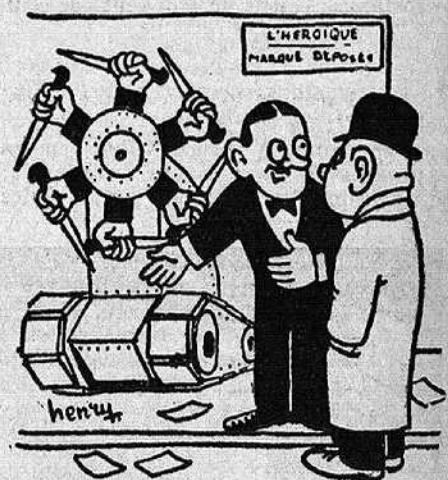
ple rendiment com és avui, després d'un treball de mitja centúria, la regència de Tunísia.

¿I si les exigències colonials es fessin derivar vers una col·laboració econòmica que sense alterar el mapa colonial frances permetés a Alemanya de participar directament a l'obtenció de matèries primeres i productes tropicals a canvi del seu material elèctric, els seus productes químics i oleaginosos? Hi ha qui preconitza avui una intel·ligència d'aquest tipus, una mena de pacte triangular com el que tenen Japó i Alemanya amb Manxuc, i que podria combinar-se entre Alemanya i França-metropoli i França-imperi. No sabem fins on pot arribar la candidesa de França, però l'experiència del 1911 al Marroc i les recents experiències al Brasil donen una idea suficient de l'ús que fa Alemanya de les concessions de caràcter econòmic, que deriven sempre vers una penetració i agitació política. En aquest cas la potencialitat teutona desbordaria en poc temps la col·laboració francesa, i l'absorció de l'imperi francès fóra una collita madurada amb el calor i l'ajuda de la mateixa França.

Tant si es vol com no, l'època dels acords econòmics i de les col·laboracions més o menys cordials ha passat. Les renúncies d'aquest any de desastre per les potències occidentals han situat els Governos totalitaris en el pla d'exigència i de franca agressió. No podríem dir quin especial interès pot tenir per a nosaltres que l'Àfrica equatorial sigui explotada pels francesos o pels alemanys, i del punt de vista d'eficiència econòmica no sabríem, sense titubeig, com fer la tria. Però si volem tenir en compte que Alemanya va fracassar abans del 1914 com a colonitzadora, i que els defectes que li impediren reeixir aleshores s'han accentuat avui extraordinàriament, veurem que només el sentiment imperialista i dominador pot ésser el propulsor de l'actual campanya expansionista.

¿Vers on s'encaminarà la fantasia de Chamberlain per a satisfer les noves ambicions totalitàries? ¿Per on podria iniciar-se el regateig per a facilitar la solució de la "questió espanyola"? França es desvetlla, i els més obstinats han vist ara el dimoni on jeu. I si la Gran Bretanya no està disposada a perdre res més que el seu prestigi, la invitació passada d'una potència a altra i refusada pertot, tornarà a França. ¿I què té França per a donar? Els crims proferits a la Cambra italiana reclamant Niça, Savoia, Còrsega i Tunísia indiquen el que deien ja fa temps: que el pla és madurat i antic, i Itàlia espera a la Mediterrània les satisfaccions que Alemanya espera a l'Orient d'Europa. I, o se'n fa camí, o cal trobar altres expedients que els paperets simbòlics declarant que tot s'arreglarà sense recurs a la guerra. Aquestes expansions idil·líques frec a frec de la tragèdia només poden tranquil·litzar els qui directament o indirectament col·laboren amb els Estats feixistes. Els altres, l'opinió francesa i britànica, cada dia veuen més clar que el que va evitar-se pel setembre vindrà qualsevol dia agreujat pels errors comesos i les posicions perdudes.

M. SERRA I MORET

L'heroisme mecànic de Mussolini, marca registrada.

— Uix, quin fàstic! Per tot arreu es fica aquesta bestiola.

L'ESCOLA
NOVA

3: L'ACTIVITAT ESCOLAR

Si és important—diríem essencial—que els infants compresos en l'edat preescolar es formen en l'escola de la vida, aquesta importància—convertida ja en exigència pedagògica—augmenta extraordinàriament en ingressar aquests a l'escola graduada.

L'escola perfecta és aquella que posa l'infant en contacte amb la vida i el prepara per a la vida. Cal no oblidar que l'infant d'avui és l'home de demà i que únicament a base d'una formació

proporcions més àmplies i té un abast educatiu més eficient—si això és possible—que en l'edat preescolar. La cultura física, en aquest cas, és complementada per les pràctiques higièniques, tan necessàries al desenvolupament normal de l'organisme de l'infant.

Per altra banda, ningú no ha de trobar estranya la manca, gairebé absoluta, de material pedagògic artificial, tota vegada que les classes responen, com ja hem dit, a un pla natural, i,

L'hora de l'àpat en un jardí d'infants anglès

física i intel·lectual en consonància amb la missió específica a què ve destinat per llei natural, el noi, convertit en home, podrà acarar-se amb la vida sense experimentar una sensació de covardia ingènita que podria ésser la causa del seu desviament total en prendre contacte directe amb allò que, durant el període educatiu, li havia estat amagat per una defectuosa concepció pedagògica que tendia a isol·lar-lo de la realitat per por a lliscar per camins que podien deformar-lo espiritualment.

L'Escola Nova, orientada en aquest sentit modern de la pedagogia, ve a subsanar deficiències observades en el conjunt escolar de Catalunya, per la qual raó es manifesta obertament en el sentit que no és possible amagar als infants les realitats de la vida, car fer el contrari seria caure de nou al vell concepte de la pedagogia burgesa, que tendia a fer, dels infants, homes ineptes per a enfrontar-se amb la dura realitat de la vida amb plena capacitat activa.

Es evident, però, que no s'ha de prendre com a base de la realitat viva tot allò que tendeixi a la morbositat i al sadisme, més aviat repulsiu que reactiu. Per a produir reaccions que consonin amb les sensacions i percepcions de l'infant, cal presentar els fets que arribin a l'ànima d'aquest per mitjà dels seus sentits, més o menys deserts a l'observació, i convertir-los en mitjà d'expressió o d'estudi, fins a desdriar-ne una finalitat pràctica: la de formar la consciència de l'infant en un sentit rectilini, absolutament normal.

L'escola, doncs, ha d'ésser l'inici de la vida en l'infant. I de l'escola ha de sortir-ne plenament capacitat i en condicions d'acarar-se amb l'activitat dinàmica de la vida quotidiana, complexa i plena d'obstacles, que l'escola ha de vèncer prèviament, a través del pla educatiu de l'Escola Nova, que va de la formació preescolar a l'escola política i professional.

L'escola graduada manté, en el seu pla general d'activitat, la mateixa trajectòria del Jardí d'Infants, en el sentit de la lliure manifestació de l'alumne. És natural, però, que l'activitat de l'infant es manifesti, encara que espontàniament, impulsada pel sentit del deure i de la disciplina, adquirint en el transcurs del primer grau del pla general d'ensenyament, cosa que facilita, ensems que la seva preparació intel·lectual totalitària, de la qual no pot prescindir, la formació i manifestació del caràcter.

L'òptim personal del rendiment professional—diu Bolt—és la resultant de la col·laboració de les facultats intel·lectuals amb el caràcter. I a aquest propòsit l'infant és sotmès a un pla educatiu que té com a base la manifestació espontània de la vocació individual per tal d'encarriar-lo i fer que doni, amb el mínim esforç, el màxim de rendiment.

Les classes es desenvolupen amb un dinamisme i una varietat que manté, sense fatiga, l'interès constant de l'infant envers aquelles matèries que constitueixen el punt bàsic de la seva formació intel·lectual. D'aquesta manera l'alumne es nodreix progressivament de tot allò que ha de saber i assimila totes aquelles coses que, a poc a poc, formen el seu bagatge cultural.

Per tal que l'infant prengui contacte directe amb la vida i s'acostumi a les tasques d'ordre general, l'escola estableix funcions utilitàries que són encomanades als alumnes, tals com afers d'organització de grups, conreu i conservació de plantes, atenció a companys d'edat inferior, neteja, etc., que són un estímul per a l'activitat col·lectiva de la població escolar.

Tampoc no és negligida la cultura física, que en l'escola graduada pren com a conseqüència, és cercat el ma-

terial en la pròpia naturalesa. L'estudi, doncs, és teòric i pràctic a la vegada, i comprèn, distribuïdes conscientment per graus, les matèries següents:

Llenguatge, Matemàtiques, Geografia, Història, Ciències naturals, Ciències socials, Arts plàstiques, Biologia, Física, Química, Cultura física, Música, Dibuix, Llengües estrangeres, Treballs manuals i Modelatge.

Una de les matèries escolars que més importància tenen dintre de la moderna pedagogia, en la qual es basa l'Escola Nova, és el dibuix espontani de l'infant, per mitjà del qual s'obre un vastíssim camp d'observació a l'educador, el qual pot investigar, sense que l'alumne ho sàpiga, el grau de desenvolupament mental, la seva psicologia, la seva capacitat retentiva i de síntesi, les condicions de constància i d'imaginació i, finalment, les seves preferències.

Cal tenir en compte que per a l'infant el dibuix és un joc, meitat divertiment, meitat treball, en el qual es sintetitza la seva expansió creadora i es recull la seva visió de les coses per mitjà de la imatge. Per a ell el cavall que camina i el que ha dibuixat són iguals i tenen un evident valor de retenció que enriqueix els seus coneixements.

Per altra banda, el dibuix educa la voluntat, tota vegada que l'infant s'es-

El caminant del desert va al cafè de l'oasi com el mariner va al cafè del port, i és allà on s'assabenta de les coses noves i velles de totes les latituds, i on s'estranya de tot el que està tip de veure i sentir.

Quan anirà a un altre oasi, o a algun aduar miserable, explicarà als seus companys la història que li han contat al cafè, per bé que ho farà a la seva manera o tal com plagui als seus auditors, car coneix llur esperit i allò que els convé.

Aquests la recontaran a altres, transformant-la, deformant-la a llur grat. Així, tot el desert sabrà la notícia propagada de boca en boca, i les diverses versions no tindran res a envejar als relats variats dels rotatius metropolitans.

I això sempre serà dit en veu baixa, entorn de les tasses de cafè espès, dels vasos de te a la menta, entre la fumera del narguilé i dintre l'ombra feixuga de la sala, on l'un s'arramba contra l'altre, colze contra colze, genoll contra genoll. Els homes habuats a l'olor del més enllà, són insensibles a la sentor agra que els envolta; carns humides de greixums antics, concentrats i diversos; begudes aromoses, fumeres compactes...

Després de les notícies dels dies, escolten les llegendes meravelloses de les èpoques esborrades. Per bé que ja les han sentides des de llur infantesa, es complauen encara amb aquestes narracions que semblen sempre noves perquè el narrador canvia els episodis o bé n'hi afegeix.

Al seu torn contenen aventures. Parlen de tempestes espantoses que ells han eixugat enmig de la sorra, encaminant-se als palaus rutilants que habiten les sirenes enganyadores, de veu divina, prometedora d'amors paradisiacs.

Alguns descriuen, amb els ulls en flama i els llavis tremolosos, aquestes dones idealment belles, car és una glòria, entre els nòmades, haver escapat en vida dels atractius fascinadors d'aquestes dones tan irreals com un miratge. El qui es-

A P U N T S

LA VÍDUA ALEGRE

Tot i anar vestida a la manera camperola, endolada, amb el mocador negre al cap, és delicada i fina. Com totes les dones d'aquí, té les cames robustes, ben formades. La figura és ben graciosa, el rostre rodó, amb uns ulls tot amorosos, amb un punt de malícia.

És simpàtica i afable, joveníssima. Mou gran rebombori amb les dues criatures que té, i, de tant en tant, se li escapa una mirada pel soldat que passa. La veus passar sovint per la plaça, arrossegant amb una mà una de les criatures, rebecca, amb l'altra eixarrancada sota l'aixella.

Quan una vídua així té algun assumpte a la població propera, qui, qui ho pogués fer, no li brindaria el seu cotxe? ¿Qui no li faria portar a casa una d'aquestes coses que ara van tan escasses?

SOBRE LA DEMOCRÀCIA

(Fragment d'una carta.)—«Encara que veig cada dia més clara la brutalitat dels homes, que fa que cerquin ésser manats, o més ben dit, dirigits per la força, com més va sóc menys partidari d'aquest sistema. Jo penso que els homes tenen moltes classificacions. La democràcia hauria de tenir-ho ben present i tractar la gent segons es mereixi. L'home que no respecta la manera de pensar dels altres, i empra la força per obtenir el que ell voldria que predominés, ha d'ésser tractat d'igual manera. Ara bé, l'home que respecta la majoria i espera per a imposar el seu ideal obtenir aquesta majoria, no hi ha dubte que ha d'ésser respectat. En poques paraules: s'ha de tractar cadascú de la manera que es mereix.»

L'ARTICLE D'EN VINYES

Avui, un amic m'ha enviat aquest treball, publicat ja fa temps, sobre uns articles meus. Tenia referències de la seva publicació, però, fins ara, no m'ha estat possible de llegir-lo. La primera impressió que m'ha fet coincideix amb la de l'amic que me l'envia. S'ha d'haver llegit molt per a entendre'l. Amb tot, fins allà on jo arribi—el que ja el que pot, no està obligat a més—m'esforçaré a explicar la influència dels llibres vedants en mi.

Primer que tot, tinc de dir que en llegir en l'article d'en Vinyes, les paraules «social-democràcia», «arisme», «budisme», etc., he tingut la sensació d'haver escrit alguna barbaritat. Per això, m'he rellegit, tot seguit, i el cas és que, tot i trobar els meus Apunts una mica pedants, com el del meu contrapunt, no veig quina relació puguin tenir amb totes aquestes coses.

Tan fàcil que és veure, per qualsevol que s'hagi fixat en el que he escrit, que si llibres com aquests de Romain Rolland—que no són vedants, tot i que presentin el vedantisme de la manera més clara—m'han influenciat és degut a què en mi deu existir una tendència que obligats a definir, per més que ens repugnin les definicions, haurem de qualificar de neo-platònica! En efecte, si alguna cosa que sabia de Plotí m'havia fet ja gran efecte, no té res d'estranyar que les al·lusions que fa Romain Rolland, al llarg de la seva obra i sobretot en la

nota segona, al final d'ella, sobre l'analogia de la mística hel·leno-cristiana dels primers segles i la hindú, aguditzessin el meu interès per l'esforç suprem de la filosofia grega.

Que m'acusés de neo-platonisme, en Vinyes, hi passo. És més, per mi, com per l'esperit hel·lènic, la porta de l'èxtasi, que no cedeix els drets mai, és la BELLESA. És a dir, que sóc un amant, i practico—com practica tot artista—fins on em permeten les meves forces, el yoga de la BELLESA, mitjançant el qual l'ànima, inflamada per ella, ascendeix vers la llum del Bé; per damunt de la qual no hi ha res. Segons Romain Rolland, aquest vol diví del mistic alexandri, és exactament el mateix que traduí Beethoven, en una frase musical del crepuscle de la seva vida i que arrenca directament del CONVIT platònic.

Ara bé, aquesta teoria de l'èxtasi per recolliment en si i per la negació dels sentits, de la raó i del mateix ésser, per a identificar-se amb la UNITAT, és, a grans línies, la mateixa que l'Orient ha practicat en tots els temps.

En Vinyes diu que vaig de cara a la tenebra. En tot cas, quina tenebra més lluminosa! Segons J. Melhis, la filosofia de Plotí és l'última expressió de l'ànima grega; l'assai definitiu per a provar la superioritat de l'esperit grec; l'últim gran intent per a conciliar l'esperit oriental amb l'occidental sota l'imperi de la forma pura.

Hi ha una aspra i meravellosa dolçor en aquesta darrera creació de l'esperit hel·lènic. Una vegada més, contemplem en una síntesi grandiosa el que ha estat Grècia per a la humanitat. La doctrina de Plotí no és una manifestació de decadència, com la major part de les creacions de l'època alexandrina—altrament, tan semblant a la nostra,—fatigada i decrepita, sinó una gran concentració, de totes les potències espirituals, un fanal de Belleza. La doctrina de Plotí demostra que Grècia estava destinada a aconseguir eterna significació per al destí de la humanitat. De fet, les seves idees han penetrat en la filosofia medieval i en la moderna. I omplen i animen encara els sistemes d'un esdevenidor llunyà.

Si mirem enrera—conclou Romain Rolland—i considerem la prodigiosa corba de l'esperit humà en els darrers segles, veurem l'al·lirament de la síntesi clàssica antiga—que resultava massa estreta;—la seva emancipació gràcies a l'arma del racionalisme crític, negador i revolucionari; el vol sublim de la ciència experimental i positiva en el segle XIX; la inseguretats de les lleis científiques, l'aparició de la relativitat, la invasió del subconscient, l'antic racionalisme amenaçat, que de l'ofensiva passa a la defensiva, sense que les antigues creences trobin terreny on assentar els fonaments que la raó ha destrocçat...

Però, tot ha servit. I ara se'n promet una època de nova síntesi, en què un racionalisme nou, més ampli, però conscient dels seus límits, s'unirà a un intuicionisme nou, però assentat en límits més fermes. Els esforços reunits d'Orient i Occident crearan un ordre d'idees nou, més lliure i més universal. I, com succeeix sempre en les èpoques de plenitud, d'aquest ordre intern en sorgirà una força i una confiança audaç vers l'acció; un renovellament de la vida individual i social.

Josep SOL

força a establir una relació lògica i fins anatòmica d'allò que ha copiat sota el seu propi impuls creador.

Rousseau voldria que l'infant cultivés el dibuix—gimnàstica dels sentits—«no precisament per l'art mateix, sinó per a adquirir una visió justa i una mà flexible». I Viollet le Duc declara que l'estudi del dibuix no ha de tendir a formar artistes sinó a ensenyar, simplement, l'escriptura de les formes, cosa que està completament d'acord amb la tendència de l'infant al realisme visual.

El dibuix, doncs, és un poderós mitjà d'educació, i a les seves ensenyances

deuen, els mestres, una bona part de les orientacions que els són necessàries per a enfocar amb exactitud les normes educatives que han d'ésser aplicades a cada alumne. Això a part, naturalment, de la seva alta valor pedagògica.

Finalment, l'escola graduada, i sempre en el seu just mitjà, posa una atenció especial a l'ensenyament científic per tal de preparar l'infant, segons la seva capacitat natural, per a l'ingrés a les escoles d'ensenyament tècnic, professional o acadèmic.

Manuel VALLDEPERES

L'estímul de la fantasia

colten ja saben que tot és fantasia, però callen perquè gaudeixen en pensar que podria ésser veritat.

Emportats per la imaginació, els mateixos narradors no dubten gens de la veracitat de llurs aventures. Potser quan

abandonaran l'oasi, per afrontar de nou els perills del desert, encara servaran l'esperança de veure com es realitza el que llur imaginació ha infantat.

I la música, que ritma totes les contalles al país de l'Islam, els bressola i els fa crear tots aquests miratges, car tots els homes, especialment els que ballen amb les dureses de la vida, són els qui assaboreixen millor els somnis, bo i convertint-se en veritats que ajuden a viure.

Quan tothom calla, sorgeixen d'un recó dues noies d'uns quinze anys, edat en la qual les dones de l'Àfrica estan en la plenitud de llur bellesa, car a vint anys ja són velles i ningú no les vol. Aquestes dues ballen des dels dotze anys per fer-se una vellesa tranquil·la.

Als nostres ulls són lletges, però els naturals del país les troben formoses. Llurs braços són menys negres que els nostres, torrats pel sol, però els d'elles estan carregats de nombroses argolles de metall que dringuen a cada moviment, i nosaltres ens imaginem sempre que per allà hi ha algun gos que s'espolpa les puces.

Una música llangorosa surt de no se sap on i les dues noies comencen a contorsionar-se, sense moure's de lloc, com dues serpents, en una dansa ensopida; al seu ritme, tots els presents cauen en una mena de somnolència que nosaltres no gosem trencar, aguantant-nos quasi el respir, no atrevint-nos a tocar la tasca de cafè, temerosos de fer fressa, que ens treguin.

Per fi la dansa mor, més que no pas s'acaba, i quan pensàvem que en emmudir la música l'esperit de tots es deixondiria, veiem que tothom resta callat, concentrat en si mateix. Per a nosaltres, aquell silenci és torturador; i ens disposàvem a sortir de puntetes, quan una veu fosca, com sortida dels més llunyans confins del desert, comença a desgranar una altra fantasia, a l'encís de la qual tornen a animar-se els rostres dels qui han restat indiferents, allunyats, mentre les dues noies han intentat atreure'ls.

Als nostres ulls, elles representen la realitat del país, però no per als indígenes, per als díquem-ne mariners de la mar d'arena, que havien entrat a fantasiejar en aquest cafè de l'oasi, del port del desert.

És que allà dintre hi havia part de l'ànima de les planúries africanes, la qual és feta d'innombrables ànimes que l'han estimat; i la seva alenada, quan bufa cap els poblats, aporta, als homes, partícules d'aquestes ànimes. Per això les respiren, per això se n'impregnen, i per això es deixen emportar per la fantasia, com per una embriaguesa.

El vent els fa sentir els ecos dels cants de llibertat, dels cants d'amor que brollen del pit de tots els qui, havent abandonat llurs fogars, han anat, com aimadors sotmesos, a perdre's en la glòria de l'amor tot somni.

Ferran CANYAMERES

(Dibuix d'Opisso)

UNA PUBLICACIÓ OPORTUNA

Lithografia de Fortuny per a "El mendigo hipócrita"

El que més ens complagué de la darrera Exposició del Dibuix i del Gravats fou que aconseguís que aquestes dues branques de les Arts de l'Espai ocupessin en la consideració i apèl del nostre públic l'alt lloc que es mereixen, i que contrastava amb la fredor i fins i tot la indiferència amb què aquest les acollia, tot i fent-los jugar com una mena de paper de Cendrosa.

Un altre notable i oportú ajut en aquest sentit és segurament l'aportat per la publicació, que ara comentarem, i que inicia les edicions de la Biblioteca Pac (Llibreria Verdagué, A. Domènech, S. en C.), que ens prometen una sèrie de fascicles interessants, que sota el títol comú d'"Els artistes i llurs temes", es proposa donar a la llum uns volumets tan pulcres i plens d'atractiu com aquest primer dedicat a unes "Litografies de Fortuny adolescent", fins ara completament ignorades no solament del gran públic sinó fins i tot dels biògrafs més fidels del gran pintor reusenc.

Aquesta publicació és encara oportuna perquè és fins ara l'única aportació inèdita i d'importància excepcional que la commemoració del centenari del pintor de "La Vicaria" ha motivat, per tal com fora d'alguna assaig o biografia de circumstàncies, orfes de dades noves i de punts de vista personals, no hem sabut veure enlloc que se celebrés la dita commemoració amb la brillantor desitjada: no solament no s'ha organitzat la retrospectiva que ens hauria permès de descobrir alguna possible obra inèdita de Fortuny o almenys discutir les atribucions, sinó que no s'ha inaugurat el monument per al qual els germans Oslé han produït una obra tan inesperada per la maduresa de la realització plàstica com per la plenitud de vida interior.

El text d'aquesta primera publicació de la "Biblioteca Pac" es deu a la ploma del combatiu Ferran Callicó, els acurats retrats al llapis del qual tan ben acollits han estat pels nostres amadors de les arts. Callicó es limita noblement a comunicar als lectors com, degut a una afortunada casualitat, li vingué a les mans en el curs de les seves corrieres per les llibreries de vell un rar exemplar d'"El Mendigo hipócrita", traducció castellana de "Les trois hommes forts" de Dumas (fill), amb unes litografies originals no gens menys que de Marià Fortuny. Aquest llibre no solament no figura en cap bibliografia, sinó que és completament desconegut dels llibrers experts: només es tenen referències d'un altre exemplar que posseeix la Junta de Museus. Imprès el 1857 a la Impremta de Joaquim Bosc, els editors no donaren el nom de l'autor de les il·lustracions, aleshores un adolescent inòminat, tot i limitant-se únicament a anunciar en la portada que l'esmentada traducció de

"LITOGRAFIES DE FORTUNY

ADOLESCENT"

Dumas era "adornada con preciosas láminas litografiadas". Segons sembla, Fortuny, posteriorment, per escrúpols de consciència artística volgué fer desaparèixer aquestes obres primeres. Es creu també que, una vegada ja cèlebre i amic d'Alexandre Dumas, en assabentar-se aquest que Fortuny havia il·lustrat una obra seva, manifestà desigs de conèixer-la, tot i essent satisfets aquests pel gran pintor català.

En examinar aquestes il·lustracions litografiades, en nombre de deu, allò que primer es percep en elles és la impressió fortíssima que la contemplació de les litografies del mestre Gavarni produïa a Fortuny, fet aquest que ja ha estat reconegut per tots els biògrafs del mestre reusenc, encara que cal reconèixer que enlloc com en aquestes il·lustracions de "El Mendigo hipócrita" es descobreix tan netament la influència exercida damunt el nostre pintor per les obres de l'agilitat i càustic creador de "Thomas Vireloque". És clar que aquesta influència és més aviat d'ordre purament tècnic, ja que Fortuny, essent essencialment un "pintor", mal podia copsar les subtilitats i les arduïdeses tant d'anàlisi com de plasmació gràfica-psicològica que feren de Gavarni un agut i audaç precursor dels recercadors de les terboleses anímiques que foren els Guys, Rops i fins i tot Toulouse-Lautrec. Aquesta inegable manca de perspicàcia i d'agudeza psicològica que s'observa en comparar aquestes produccions primeres

de Fortuny amb les del mestre costumista parisenc, tan essencialment parisenc del "Segon Imperi", aquesta manca d'agudeza, doncs, fa que, malgrat els trets de factura i de tècnica manllevats pel nostre pintor en les litografies de Gavarni, aquestes il·lustracions de "El Mendigo hipócrita" no permeten pas de situar Fortuny en els rengles de seguidors, deixebles o si volen imitadors de Gavarni, com foren, per exemple, Damourrette, H. Valentin, el curiós "bohemi" Chandelier, el tendre i resignat Geniole i el més reputat de tots, Beaumont. Aquestes il·lustracions fortunyanes estan molt més íntimament emparentades per la llangor tènue somnadora i un bon xic pueril amb les obres dels vinyetistes i il·lustradors dits romàntics, d'entre els quals sobresurten els Deveria, Maurin, Gigoux, etc.

Malgrat les influències, però, aquestes litografies que l'acurat retratista Ferran Callicó ha tingut la sort de descobrir i l'encert de donar a conèixer, revelen ja molts trets dels que posteriorment havien d'ésser peculiars de la maduresa del pintor. Per damunt de tot, elles evidencien ja, per la innegable superioritat de les planxes representant personatges isolats damunt aquelles altres amb figuracions més dramàtiques i mogudes, que el nostre pintor estava més dotat i capacit per a ésser un "observador" dels aspectes externs que no pas per a ésser un "creador de caràcters", estava més dotat per a ésser un "gran pintor" que no pas per a ésser un "gran il·lustrador", la qual cosa forma el més gran contrast amb allò que s'esdevé amb el seu dígnem-ne model i alhora èmul Meissonier, per tal com és innegable que, a l'inrevés del que ocorre amb l'autor de "La Vicaria", tot allò que són tares i falles en els quadres de Meissonier com a "pintura pura" són qualitats i encerts en les seves sorprenents i admirables il·lustracions dels "Contes Remois".

M. A. CASSANYES

HA MORT RAMON VAYREDA

Pertanyent a una família d'artistes il·lustres; fill de Joaquim, el gran paisatgista i creador de l'escola olotina; germà de Francesc, el robust pintor traspassat prematurament, Ramon Vayreda es va dedicar des de molt jove a les arts plàstiques com a crític, escrivint articles, publicant llibres, donant curses i conferències sense parar, inlassablement, arrossegat impetuósment pel seu entusiasme i la seva inquietud. Col·laborador constant de MERIDIA des dels primers números, els nostres lectors ja coneixen els seus treballs, en els quals la documentació s'alliava a la penetració.

Ara, a Olot, una bronconeumònia ens l'ha arrabassat ràpidament. En cinc dies... A la família del plorat company expressem el testimoniatge del nostre sentiment.

CARNET DE LES ARTS

Les Edicions d'art soviètiques fan llur aparició en el mercat occidental. Acaben d'aparèixer simultàniament:

1. "L'Ermitatge d'Estat a Leningrad" (30 reproduccions en colors de quadres de Jordans, Rubens, Rembrandt, Le Nain, etc., format 28x35).
2. "J.-B. Corot" (recull en colors —30x36— de totes les teles de Corot que es troben en les diverses col·leccions de la U. R. S. S. Text de M. Abramov).

S'annuncia a les mateixes edicions: "Mezhdunarodnaia Kniga a Moscu", un àlbum de 32 reproduccions en colors d'obres (Monet, Renoir, Cézanne, etc.) del "Museu d'art occidental de Moscu".

Aquestes obres són venudes actualment a París amb textos russos, anglesos i francesos.

- Una exposició Matisse és sempre el record dels temps virils en què es revelaven alguns pintors àvids d'expressar-se sense hipotecar la successió de llurs antecessors.

L'actual exposició Matisse de la Galeria Rosenberg (21, carrer de la Boétie, París) és una tria d'obres pintades de deu anys ençà i d'algunes altres que són un reflexe de les preocupacions de l'artista, els primers temps del seu sojorn a Niça (1919).

Ja és sabut que Matisse féu sovint seva la declaració de Gauguin: "La barbàrie és per a mi un rejuveniment." I, per a tots aquells que s'estranaven del seu retorn als exaltants equilibris de forces, àdhuc inarmòniques, de blaus purs, de grocs, de vermells de la seva època dita "fauve", Matisse reprovava tot allò que no era un retorn a la puresa dels mitjans capaçs de remoure "el fons sensual dels homes". N'hi ha prou amb mirar tal pintura del 1938 per a retrobar en Matisse el virtuosisme d'un saborós desequilibri de tons que arriba a crear un ordre molt personal alhora sedant i excitant. És exactament l'expressió dels gustos profunds d'una època i, per al públic sensible, un rejuveniment.

- Aquesta exposició de Matisse és un bon pretext per a ressuscitar algunes opinions del mestre sobre les seves intencions:

"El que perseguixo per damunt de tot és l'expressió. Alguna vegada m'han atorgat una certa ciència tot i declarant que la meua ambició era limitada i no anava més enllà de la satisfacció d'ordre purament visual que pot procurar la vista d'un quadre. Però el pensament d'un pintor no ha d'ésser considerat fora dels seus mitjans, per tal com no val si no quan és servit per mitjans que han d'ésser tant més complets com més profund és el seu pensament. No puc distingir entre el sentiment que tinc de la vida i la manera com la tradueixo.

"L'expressió per a mi no radica en la passió que esclatarà sobre un rostre o que s'afirmarà per un moviment violent. És en tota la disposició del meu quadre: el lloc que ocupen els cossos, els buits que hi ha entorn d'ells, les proporcions, tot això hi té la seva part. La composició és l'art d'arranjar de manera decorativa els diversos elements dels quals disposa el pintor per a expressar els seus sentiments."

● Els pintors i tots aquells que estimen la pintura coneixen la personalitat de François Desnoyer. Es poden veure cada any les seves obres als salons parisiens: als Independents, al Saló de Tardor, etc., i nombrosos són els partidaris d'aquest pintor robust que segueixen la seva evolució amb la mateixa curiositat que llurs antecessors observaven, el 1902 o el 1906, a les mateixes exposicions, l'originalitat naixent de dos o tres artistes avui famosos.

Per primera vegada, es pot veure ara un conjunt important de François Desnoyer. Les cinquanta pintures fetes aquest any a Txecoslovàquia i presentades a la "Maison de la Culture" de París, permeten a un públic nombros de reconèixer els dons de colorista i la voluntat de composició d'aquest audaç constructor, les síntesis del qual, fetes

de ritmes alegres i de plans simples amb colors esclatants, revelen, sense eclipsis, els seductors refinaments i la salut del seu temperament.

Però és emocionant de descobrir que un artista de vàlua pot ésser un home. François Desnoyer, en decidir destinar el producte de les vendes de la seva exposició als refugiats txecoslovacs, recorda que un deute ha estat contret envers la dissortada nació de Karel Capek i que aquest deute ha d'ésser abonat "sota totes les formes imaginables—diu el crític de "Ce Soir"—tant pels francesos que es feliciten del dictat de Munich com per aquells que no oculten llur vergonya d'ésser els contemporanis de Bonnet".

● Justin Godard, antic ministre francès, acaba de publicar a les "Editions du Cuvier", a Villefranche-en-Beaujolais, una saborosa antologia de l'antic joc de builles esdevingut, sobretot a França, el més popular i el més plàcid dels esports.

Quaranta reproduccions, tretes de l'obra dels mestres, il·lustren aquest llibre (baixos relleus romans i dibuixos anònims del segle XIII, pintures i dibuixos de Breughel, Téniers, Van Ostade, Goya, Callot, Verneet, Chaullet, Gavarni, etc.). Quaranta textos extrets de les obres de Rabelais, Erasme, Diderot, Ampère, etcètera; de Jolinet, Chevallier, Pagnol... celebren la pintoresca ingenuïtat del joc, les builles, el parquet, i el darrer de la Fanny, "efígie d'una noia bonica impúdica que els jugadors desgraciats han de besar en la part del seu cos més carnosa".

● El número de novembre-desembre de la revista francesa "Musée Vivant", butlletí de l'"Associació popular dels Amics dels museus", conté remarcables articles de Paul Vitry, conservador del Louvre ("L'esclat de la cultura al Louvre") de Loiseau, conservador del Museu d'Arts i Oficis, sobre el seu "Museu del Conservatori nacional", de Georges Pascal, conservador adjunt de Carnavalet sobre el seu "Museu de la Història de París", etc.

Al marge d'una Exposició d'Art "degenerat"

L'art al tercer Reich

Com diem l'altre dia en una nota breu, s'ha inaugurat a París una gran exposició de pintura alemanya d'aquella que els nazis qualifiquen de "degenerada".

"L'art alemany no és mort!", ha exclamat un crític francès després de visitar aquesta exhibició. Els artistes alemanys refugiats a l'estranger, en efecte, no han abdicat i conserven tot llur ideal que és: "Pintar lliurement."

Figuren en aquesta exposició artistes tan prestigiosos com Max Ernst, Paul Klee, Fred Uhlman, Graumann, Beckmann, Heinz Lohmann, Frabon... Tots ells aporten el millor d'ells mateixos i una contribució sinuosa a l'art. L'ofici és sòlid i llur paleta rica de color. Hi ha en aquest certamen una tela de Wolheim, "El Circ", que un dia ha de trobar un lloc en algun museu, i que restarà com el testimoniatge d'una època i s'oposarà al famós "Circ" de Seurat.

Al costat de totes aquestes teles figuren els trossos d'aquell "Cap d'home" del gran mestre austríac Kokoschka que ha estat destruït per la Gestapo... I la reproducció d'una litografia de Renoir que ha estat víctima del mateix ultratge... Perquè actualment en el Tercer Reich límits molt severos són fixats als artistes, la inspiració és dirigida, i cadascú s'ha d'esforçar a aconseguir una mena de fidel reproducció fotogràfica. El més gran artista del III Reich és Hitler! Hitler ha estat consagrat el més gran artista de l'Alemanya moderna. I no tan sols de l'època actual, no tan sols del

segle XX, no tan sols dels temps moderns—sinó de "tots els temps!"

Darrerament, Hitler ha estat qualificat com "l'arquitecte més genial de tots els temps" (Goebbels), com el més gran artista vivent, i des de fa una setmana com "el més gran escriptor alemany", a desgrat de les faltes d'ortografia del "Mein Kampf", o com "el més gran mestre de totes les èpoques". Així ho ha afirmat un tal Wagner, cap nazi de Munic. El mateix Hitler, sense falsa modestia, no ha vacil·lat a parlar del seu museu privat, erigit a Munic segons els seus propis plans, com una cosa "única i grandiosa, tal com no n'existeix sinó una vegada en el món".

Una nova llegenda s'està obrint pas: la de Hitler, artista genial, Hitler, déu de la cultura alemanya.

Des del maig del 1938, el ministeri d'Educació nacional nazi ha decretat que només les obres d'artistes morts fa trenta anys poden ésser admeses en els museus alemanys. El museu berlinès d'art contemporani ha estat dissolt i transformat en una oficina administrativa.

Però els mateixos artistes difunts no es troben pas a cobert de calímnies, d'errors de judici inconcebibles i de vegades de grosseres falsedats per part de les "autoritats" artístiques hitlerianes.

Així, Rembrandt ha estat qualificat per una personalitat oficial de pintor "de ghetto"; i actualment els guies del més gran museu berlinès, el Kaiser-Friedrich Museum, creuen oportú de fer ironies sobre

«L'ALTA FINANÇA», per Grosz

les obres del mestre neerlandès en la sala que els és reservada.

Així mateix, un museu berlinès va organitzar, el 1937, una exposició de les famoses "Horrors de la guerra" de Goya, amb la interpretació que aquests gravats simbolitzaven les "atrocitats dels rojos en la guerra d'Espanya".

Nombrosos artistes del segle XIX i de principis del XX, com els grans pintors Hans von Marees, Lovis Corinth i el Rodin alemany, l'escultor Lehmbruck, han estat foragitats dels museus i de les històries d'art alemanyes.

El gran mestre de l'impressionisme alemany, president d'honor de l'Acadèmia Alemana de Belles Arts, va rebre, en desembre del 1934, quan tenia prop de 88 anys i es trobava en el seu llit de mort, una prohibició oficial "d'exercir el seu ofici de pintor". Això va precipitar la seva mort.

Tots els monuments públics del més gran escultor d'Alemanya, d'Ernst Barlach, han desaparegut i han estat en part destruïts. Quant als altres grans artistes alemanys considerats com a "refractaris", Hitler no ha vacil·lat a amenaçar-los d'esterilització "a títol de criminals".

Recentment, els dirigents de la "Cambra d'art" berlinesa han organitzat una exposició titulada "art degenerat" que havia d'agitar, davant els espectadors nazis, l'espantall del "bolxevisme cultural". I es dona el cas que en aquesta exposició es trobà reunit, sense cap excepció, tot allò que, en l'art contemporani alemany, ha assolit justament un renom mundial. Entre els artistes, avui traspassats, de les generacions d'avantguarda, eren representats: els expressionistes Marc i Mache, tots caiguts en la gran guerra, l'impressionista Corinth, l'escultor Lehmbruck, Max Liebermann, Paula Modersohn.

Entre les mestres vivents, aquesta exposició ofería les obres "degenerades" de Carl Hofer, Otto Dix, Max Beckman, el gran austríac Oskar Kokoschka, el dibuixant George Grosz, el genial dibuixant, l'artista del llapis implacable i venjador...

Tot allò que l'art produeix de generós és a Alemanya reduït al silenci. Perquè actualment, Hitler, que antany manipula el pinzell no tan sols en qualitat de pintor de parets sinó també com a "artista pintor", ha elaborat una teoria estètica molt definida:

"Pinteu segons les meves directives si no voleu ésser esterilitzats". Escampats pel món existeixen homes coratjosos que prefereixen l'exili i l'art venible...

Marti ROGER

Meridià

Redactor en cap:

Manuel Valldeperes

Redactors: Sebastià Gasch, Domènec Guansé, Lluís Montanyà, J. Roure-Torrent, M. Serra i Moret

Redacció i Administració: Passeig Pi i Margall, 29 pral. - Telèfon 12289

Subscripcions i Distribució: P. A. C. O. D. Ràmba del Mig, 17 Telèfon 19937 - BARCELONA

50 cèntims l'exemplar

Subscripció: 6 ptes. trimestre